

Iktatószám

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

408.5

Szerző *M.*

Cím

Budapesti magánképtárak.

Hely

Idő

" 1913 "

Forrás:

Magyarország

Személy

*Bp.**1913 XII/25.*

Helyszám

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Budapesti magánképtárak

A magyar gyűjtők és amatőrök egyesülete: a Szent György Céh csaknem egyidejűleg az ingóemlékek védelmét célzó törvénytervezetnek, amelyet Florster Gyula báró készített, de amely törvénynyé, sajnos, nem egyhamar lesz, meghorogította az ugynevezett művészeti látogatókat, hogy a műbarátokkal megismertesse az elzárt magángyűjtemények kincseit. Az eddigi művészeti sétákon hét főuri magángyűjteménybe vezette el tagjait a Céh. Már ezek is olyan bőséges művészeti és kulturális tőkéből vonták le a fátyolt, amilyenről fogalma sem volt maguknak a műbarátoknak és gyűjtőknek sem, annál kevésbé a nagyközönségnek.

Nagy családaink kincstáraiban ősmagyar emlékek vannak, amelyek nélkül nem volna teljes az ismeretünk az elődök kulturájáról; rendszeres hádtörténeti muzeumokat alkot egy-egy főuri kastély gyűjteménye s a magyar ötvösművészet legszebb emlékei magántulajdonban vannak. Művészeti és művelődéstörténeti érdek tehát megismernünk a magángyűjtemények egész komplexumát.

A budapesti és a vidéki magángyűjtemények közt azonban a gyűjtés természete s irányai és a gyűjtemények tartalma szerint éles különbség van. És Budapesten is a régi mágnás családok műgyűjteményei merőben más természetűek, mint az egyéb magángyűjtemények. A budapesti főuri paloták műkincsei legerősebb is, de talán csak részei, legtöbbször elenyésző részei, az illető főurak tulajdonában lévő művészeti tárgyaknak s jóformán csak egy főuri lakás díszítésül, pompakifejtésre szolgálnak. Bútoraik antik remekművek, amint

Antik maga a család is, amely ezekkel annak idején berendezkedett, műkincsek az asztali készleteik, mert századok előtt szerezte azokat a vendéglátó ős, de hogy a szó igaz értelmében való gyűjtő és műbarát alig akad az ősök közt, bizonyossága, hogy ilyenekről egy-kettő kivételével mit sem tud művelődéstörténetünk és hogy főuri családaink birtokában nincs régi képtár, kevés helyen akad a látogató a régi időkbeli való, az egykornak által vádarcolt klasszikusfestményre. Az Esterházy-képtár, a Pálffy-hagyaték új gyűjtemények s a Batthyánykon és az Andrássyakon kívül nincs mágnás-család, amelynek kastélyában figyelemre méltó, művészeti szempontból kiváló festménygyűjtemény volna.

A vidéki gyűjtemények (főuri kastélyok gyűjteményei) összeválogatásában ritkán mutatkozik valami öntudatos műbarát gyűjtő egyénisége és bár egyenként ezek a műkincsek nagy művészeti és történeti értékkel rendelkeznek, összefüggésükben nem domborodik ki valami művészeti irány, iskola nagy nemzeti jelleg. Az újabb, főként a nagyobb budapesti magángyűjteményeknél s itt is legkivált a magánképtáraknál, nagyon fontos jelenség, a bennük megnyilatkozó művészeti elv, a gyűjtőnek az együttérzése ezzel és az a tapasztalat, hogy eme magángyűjteményekkel valamiképpen kiegészülnek a nyilvános gyűjtemények. A magángyűjtemények értékelésénél pedig döntő fontosságú, hogy közérdekből szükségesek-e és amint mondani szokás, ami itt egészen helyén való kifejezés, hogy házagpótlók-e?

A legnevezetesebb, legértékesebb és a szónak imént meghatározott jelentésében való gyűjtemények közé tartoznak Budapesten: Andrássy Gyula gróf, Karátszonyi Jenő gróf, Szápáry

László gróf, Kohner Adolf báró, Herzog Mór báró, Wolfner Gyula, Kilenyi Hugó dr., Glück Frigyes képtárai és különösen szembe-tűnő művészeti rendszerrel és műértéssel szerzett festmény gyűjteményük van a többi közt: Agai Béla dr.-nak, Kiszely Gézának, Kőszeghy Sándornak, a Hatvany bárói családnak is. A közeposztályhoz tartozó gyűjtők áldozatkészsége is tetemes megyarapította Budapest kultúrtőkéjét. A külföldi nemzetközi kiállításokon, néhány év alatt elért nagy sikereinkért sokat köszönhetünk ezeknek a magánképtáraknak és különösen a római kiállítás után úgy áll a dolog, hogy a külföld voltaképpen a magánképtáraink által ismerte meg és értékeli most már teljes érdeme szerint a magyar festőművészetet.

Azoknak az erényeknek a megismertetésére, amik a fönnebb elmondottak szerint megokoltá és szükségessé teszik a magánképtárak kialakulását s a közérdek szempontjából is kívánatosakká és értékesekké emelik azokat, bemutatunk itt egy szerényen zárkózott, csöndben gyarapodó, számban és értékben igen tekintélyes budapesti magánképtárt, Wolfner Gyula gyűjteményét.

Mintegy ötszáz olajfestmény, akvarell és rajz van Wolfner Gyula képtárában. Összeválogatásukban három tiszteletreméltó elv érvényesült. Kizárólag magyar mesterek alkotásait gyűjti Wolfner ezen a körön belül megkivánja a műalkotásoktól hogy érzésben s lehetőleg tárgyban is magyarosak legyenek, végül, ami roppant jellegzetes dolog, hogy egy-egy nagy, magyar művész fejlődésének minden periódusa képviselve legyen a képtárban s így szemléltetővé váljék benne

művészeink művészeti biográfiája is és a magyar festőművészet története. Ha Herzog Mór báró minden korból való klasszikusokat gyűjt, Kohner Adolf báró legfőként a francia és a magyar impresszionistákat kedveli, mellettük Wolfner Gyula az, aki gyűjtészenvedélyében a magyar kulturtörténetet öntudatos következetességgel szolgálja. Amilyen tiszteltetreméltó ez a vezérlő elve, olyan nagyhatású az eredmény, amit kutatásainak fáradságai és művészi eklekticizmusa elértek.

Kiemeltük képtárából a legértékesebb kollekciókat: Szinyei-Merse Pál, Pál László, Székely Bertalan, Lotz Károly és Mednyánszky báró alkotásait. Tehát itt van, Wolfner gyűjteményében, az első magyar plainair-festmény: Szinyei «Rubaszáritó» című nagyszerű vászna. Szinyei neve a római nemzetközi kiállítás óta bekapcsolódott az egyetemes művészet-történelem úttörő mesterei közé. Nyilvánvalóvá lett és világhíres műkritikus által konstátált tényné, hogy fölfogásában és módszerében Szinyei megelőzte a modern francia művészeket. Művészettörténeti adalék és bizonyíték tehát Szinyeiről szólván a «Rubaszáritó» és mind a többi kilencz műalkotás, amik Wolfner gyűjteményében vannak a mester legnevezetesebb korszakából: 1869-ből és 1870-ből. Ezek nélkül nem lenne teljes sem Szinyei művészetének a megismerése, sem a plainair-festészet története.

Pál Lászlónak, a legnagyobbak közül való eme istendáldotta művésznek, négy nagy vászna van Wolfner gyűjteményében és a mester egyetlen akvarellje. Ezek bejárták már a külföld minden nemzetközi kiállítását és általuk erősödött meg a köztudatban Pál László pompás művészetének kiváltságos elismerése.

Székely Bertalan monumentális művészetét hatvan alkotása szemlélteti a Wolfner-gyűjteményben. Közülük a «Tánczoszó» és a «Heroikus táj» méltó feltűnést keltett a római kiállításon és a legnagyobb kritikai folyóiratokban ismertették azokat. A markáns Székely-féle arcképekből külön kollekció van Wolfner képtárában, így együtt ritka művészeti értéket képviselve.

Mednyánszky Lászlót nem ismeri, aki nem látta a Wolfner-képtárban összegyűjtött közel száz művét. Ilyen tökéletesen egyetlen magángyűjtemény sem nyújt bepillantást egy nagy művész lelkébe. Itt vannak válogatott példányai a komor tájképeknek, mik az elsők közé emelték Mednyánszkyt s mellettük szinte egy új, a nagyközönség előtt ismeretlen Mednyánszky revelálódik

a napsütéses, világos tónusu tájképein és kifejező, életdus figurális képein. Sőt, hogy teljes legyen Mednyánszky megértése és ne legyen hézag a művészi készségének, átváltozásainak szemléltetésében, egy-egy nagyobb alkotáshoz felkutatatta Wolfner Gyula Mednyánszky valamennyi tanulmányképét és rajzát, úgy hogy a téma kipattanásából, az első nagy vonásoktól kezdve, végig a műalkotás elkészültének minden fázisa látható itt, amint a poeta-festő lelkében kialakult az és a vásznon lelket öltött.

Természetes, hogy ilyen kulturtörténeti intenciókkal gyűjtve, temértelem fáradságba került felkutatni a felsorolt nagy művészek különböző korszakainak jellegzetes alkotásait. Wolfner megbízottai résen voltak mindama helyeken, ahol — a külföldön — ezek a mesterek valamikor csak megfordultak, fölkeresték régi, elfeledett szállásadóikat, felhánták miattuk az antikváriusok raktárait és maguk is büszke örömmel teltek el, mikor elcsíptek például egy Mednyánszky-festményt Párisban, egy Szinyeit Münchenben, vagy amikor a londoni Foiszinyeit Münchenben, vagy amikor a londoni Frisbes-gyűjteményből sikerült megszerezni egy Pál Lászlót. Ugyanilyen kutatás, keresgélés folyt Litzenmayer, Mészöly, Böhm s a többiek után, akikre szükség volt Wolfner képtárában, hogy teljessé váljék általuk ennek a gyűjteménynek magyar volta és hogy úgy mondjam: természetrajzi rendszere.

Szinyei, Pál, Székely, Mednyánszky körül ugyanis Wolfner képtárában van Pálya Celesztinnek fősász színmagyar műve, Deák Ébner Lajos szolnoki korából harmincz akvarell és tanulmány, egy sereg pompás festmény Katona Nándortól, több Litzenmayer, Lotz, Beneszur, Mészöly, Bihari, Kacziány, Böhm, Jankó és Markó. Kivállogatásukban elhatározó ennek a képtárnak a magyaros levegőjébe és hogy jelentőségü az volt, hogy a tárgyak belevágjon mindegyikük érzést, bensőséget leheljen. A gyűjteménynek ezt az eszményi magyar tartalmát egyetlen külföldi alkotás sem zavarja.

Látnivaló tehát, hogy a magánképtár, a gyűjteményben megnyilatkozó különleges szempontok miatt, bekapcsolódhat a nyilvános gyűjtemények sorozatába, olyképpen, hogy hidat alkot azoknak más téren kötelező eklekticizmusa közt és ha a gyűjteményben öntudatos rendszer van, egy-egy művészi irány és korszak megismerésére fontos utmutatóul szolgálnak a magánképtárak. Ilyenek pedig a cikkünkben fölemlített budapesti magánképtárak mind, ezek között pedig megint csak kapcsolatot te-

rek	Osztályozás
	Tárgy
	Hely
	Idő

remtenek a kisebb gyűjtők, kiegészítve egy-egy szerzeményükkel azok korfestő rendszerének képét. Ebből a szempontból vizsgálva a magángyűjteményeket, el kell mulnia annak a fölfogásnak, amely azokat, zárkózott águk miatt, károsnak, vagy közérdekből hiábavalóknak tartja, annál is inkább, mert a magángyűjteményeknek, tapasztalat szerint az a sorsuk, hogy valamilyen formában nyilvánorakká legyenek. Addig is, értékelésükben az a fontos, hogy megmentenek, együvé hordanak nagy művészi értékeket, amik szétszóródva sohasem válnának olyan kifejező, megmérhető és fölvilágosító kulturtörkévé, mint így.

Ötven hetek teltek el.

4.